

קרוב אליך

עבודת ה' ברוח חסידית

מליין מובטלים ולא חסר לך כלום

שאלת השבוע: פרנסה מן השמים

לא
שומדים
בעומס

לחלי"ת
דו

לעצוד את
תשלומי
ההורים

מחאת
המטפלות

שחררו
את המושקה

למידה
= מרחוק
רחוק מלמידה

סדנת הבובות של האדמו"רים

שיחת חברים עם מיכי יוספי

שאלות מבית הדין

הצד הכספי של הקורונה

רגע לפני אסון
החתונה, נזכרו
השושבינים
המבוגרים בסימנים
לומדות תניא

"אל תתקרב אליו",
צעק הנהג, כאילו
שהייתי מחבל
רגעים של אור

ראיתם אריה
מתעורר?
אהרן רזאל

נפשי בשאלתי

יש נך שאלה נעבודת ה' סתם נ-
054-4530951

הרב יהושע שפירא, ראש ישיבת רמת גן

לאן עם ישראל הולך?

אנו רואים את מעשה ה' הגדול והנורא בדורות האחרונים, שקיבץ אותנו מבין הגויים, החזירנו לארץ ישראל והקים אותנו שוב לעם. ויתר על כן, המשיך לגדל ולפתח אותנו עד שלחלק מן הדעות כבר "רוב יושביה עליה", ולחלק אחר הדבר יקרה בקרוב מאוד. הכתוב אומר שקיבוץ הגלויות הוא כל כך מופלא, עד שלא יאמר עוד "חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים - כי אם חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדיחם שמה".

כמובן, איננו יודעים מה הצעדים הבאים ואין איתנו נביא, אבל את מעשה ה' הגדול עלינו אנחנו רואים ומבינים, ובטוחים שכשם שעשה איתנו ניסים ונפלאות עד כאן, כך יוסיף ויעשה עמנו כפלי כפליים בהקמת הקומה הרוחנית והאמונית של הדבקות האלוקית. ולא רק של עוד יהודי ועוד יהודי, אלא של העם כולו, ממלכת כהנים וגוי קדוש, שכולו דבק באלוקיו. ומתוך כך בעזרת ה' יביא אותנו לבית מקדשו וכל עטרותינו יחזרו למקומן הראשון, ויתקיים בנו לא רק "חדש ימינו כקדם" אלא אף "והיטיבך והרבך מאבותיך".

קראתי קצת פילוסופיה, וכל ההסברים שאני שומעת למה לעולם חייבת להיות תכלית לא מרגישים לי משכנעים. זה מאוד מחליש אותי.

אפתח באמירה לא פופולרית היום: אם קריאה בפילוסופיה גורמת לך חולשה והתקררות בעבודת ה', עצתי היא לשקול לקרוא במקום פילוסופיה - בספרי עבודת ה'.

המחשבה שהפתיחות תמיד תביא אותנו למקום יותר טוב ואמיתי היא טעות נפוצה, ואם את באמת חפצה לעבוד את ה', עליך לבדוק בכנות מה עוזר לך לעבודת ה' ומה לא. מה שעוזר להרבות בו, ומה שמפריע - להתרחק ממנו. גם אם הסביבה מעודדת את התפיסה שרק אנחנו ודעתנו נכריע הכל, אין הדבר כן: שכלנו מוגבל, טעויותינו מרובות, וההסתמכות של עובדי ה' על החכמים הצדיקים ועל תורת משה היא החכמה היותר עליונה וטהורה.

ובנוגע לשאלה, גם המדע שבוחר את המציאות בעינים נטולות אמונה, שמשתכלות רק על פני השטח הנגלה, רואה תכליתיות מופלאה בכל רבדי המציאות, ומגמה של התפתחות למעלות גבוהות יותר.

השאלה האם התכליתיות החיצונית נובעת מכוונה ומשאיפה להגיע אל יעד היא שאלה שלמדע אין שום כלי לענות עליו, מפני שהוא לא יכול לחקור את מה שמעבר למציאות. את מלמדת אותנו תורתנו הקדושה.

מה זה ניגון כשר, והאם יש לכך התייחסות תורנית?

ההלכה הפשוטה היא שניגון אינו מקבל טומאה, וכך גם הדעה הרווחת בין רוב חכמי ישראל, שאין בתחום זה הנחיה הלכתית מחייבת. ולא עוד אלא שבין מה שפורסם כניגוני חסידים יש לא מעט ניגונים שבאו לא רק מהעולם הגויי, אלא לעתים גם מהשפלים שבקרב אומות העולם וממקומות לא מתוקנים, ואף על פי כן נהגו לשיר אותם בחצרות חסידים וכיוצא בזה.

יחד עם זאת, עולם הנגינה מכיל רבדים דקים ודקים-מך-הדקים, ולכן מי שיש לו רגישות גבוהה יכול להבחין בגסות וזוהמה בתוך עולם הנגינה. וכפי שאמר רבי נחמן מברסלב, "מי ששומע נגינה ממנגן רשע, קשה לו לעבודת הבורא. וכששומע ממנגן כשר והגון, אזי טוב לו".

רבי נחמן דיבר על בעל המנגן, ויש שלקחו את דבריו בצורה יותר מרחיקת לכת שמדברת גם על הניגון עצמו. וכשמדובר בתרבות מסוימת ובסביבה רדודה שלא לומר מקולקלת, נראה שאכן ראוי מאוד להיות רגיש לאיזו אטמוספירה רוחנית ותרבותית אנחנו שייכים. מעבר לכך הרי זו מידת חסידות.

למה אנחנו מבקשים "אל תביאנו לידי נסיון", אם הנסיון הוא הזדמנות להתעלות?

נסיון הוא סכנה גדולה, ואין ביד האדם לומר "כוחי ועוצם ידי" ובטוח שאוכל לעמוד בניסיון. הגמרא אומרת שאפילו אנשים גדולים לא יכולים לומר דבר כזה, ולכן אנחנו מתפללים כל הזמן שהקב"ה יעזור לנו לעבוד אותו, "ויטהר לבנו לעבדך באמת".

אנחנו חוזרים ומשננים עד אין קץ את הבקשות על כך שהקב"ה יסייע בידינו וישים בלבנו אהבתו ויראתו ויחזירנו בתשובה שלמה לפניו, מפני שבהיותנו בשר ודם אנחנו מבינים שאין לנו להאמין בעצמנו עד יום מותנו, וכבר היה כהן גדול שמונים שנה שלבסוף 'החמיץ'.

לכן לא רק שאיננו מבקשים תוספת נסיון על האתגרים שהקב"ה מעמיד בפנינו, אלא שאנו מתפללים כל הזמן שה' יסייע בעדנו לעמוד באתגרים שהוא כבר הציב. וכבר אמרו רבותינו שבכל יום יצר הרע מתגבר על האדם ומבקש להורגו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. ומי שבכל יום מתגבר עליו היצר, אינו מבקש תוספת...

"והגית בסטטוס"? "ובלכתך בסמארטפון"
"ולמדתם אותם בין לבין"?

יש דרך טובה יותר לקבוע עתים לתורה!

"לימודי דעת" בית המדרש
המקוון להלכה - הראשון בעולם,
מזמין אותך להצטרף לאלפים שכבר
לומדים את ההלכה לעומקה, יום יום

להבין
הלכה מהגמרא והראשונים
עד הפסיקה למעשה

למלא
את הבית באור התורה,
עם לימוד שמחובר למעשה

להצליח
במבחני הרבנות הראשית,
עם ליווי מרבני המכון

בוא ללמוד בזמן
ובמקום שנוחים לך
בלי לזוטר על
הרצינות והעומק
ממש כמו בימים
ההם בישיבה!

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
לימודי הלכה לסמיכה

קבל עכשיו שיעור לדוגמה
limd.co.il/landing_page

שיחת חברים

עם מיכי יוספי

בובות קדושות

עבר תהליך גדול של התגברות ובחירה בחיים בכל שלב מימי חייו.

חולה בריא או בריא חולה

אז מה משפט המפתח שתפס אותי? הסיפור הוא כך: באחד מהביקורים הרבים מאוד שהוא עבר בתל-השומר, בזמן שהוא המתין לתורו, פנה אליו רופא מבוגר ושאל: "אתה אהרון מרגלית שאושפז בשנת '61 בבאר שבע?" כשענה בחיוב, הרופא המשיך: "תדע לך שאתה המורה שלי!" אז למרות שכבר קראו לו להיכנס לבדיקה שאליה חיכה, הוא החליט להישאר בחוץ, כדי לשמוע למה הוא המורה של אותו רופא.

הרופא המבוגר הזה סיפר, שאז, לפני הרבה שנים, אהרון הילד שהיה מאושפז בבית הרפואה בבאר שבע, השתובב לא מעט במסדרונות בית החולים. פעם אחת, אותו רופא שעבד בבית החולים, התחיל לצעוק עליו: "ילד! תיכנס לחדר שלך! תעלה למיטה!". אהרון הילד, שאל את הרופא: "למה אני צריך לעלות למיטה?" הרופא אמר לו בהחלטיות: "אתה חולה, וחולה צריך להיות במיטה!".

בשלב הזה של הסיפור, אהרון מרגלית התחיל לעשות חיקוי של עצמו בתור ילד. בנוסף לכל ה'מתנות' שלו, הוא סבל בתור ילד מגמגום קשה, שנבע כתוצאה מטראומה חברתית שהוא עבר. אז הוא חיקה את עצמו כילד מגמגם, שעונה לרופא: "אני לא חולה, אני אדם בריא שיש לו מחלה!" משפט כל כך חזק! "אני לא חולה, אני אדם בריא שיש לו מחלה!". אהרון המשיך, שהרופא המבוגר סיים את הסיפור הזה ואמר: "את המשפט שלך לימדתי את כל הסטודנטים שלי, ואני אומר אותו לכל המטופלים שלי!".

באמת, המשפט הזה הוא כל כך משמעותי אצל כל אחד מאתנו, ולא

שלום חברים יקרים! קיץ טוב ומבורך! או כמו שאומרים בעברית: "א גוטע זומער" - קיץ טוב, וגם "געזונטע זומער" - קיץ בריא. אמנם אנחנו מבקשים את הבריאות בכל עונות השנה, אבל בקיץ שלפנינו הברכה הזאת ודאי נצרכת.

סוג הבילויים של אבא

אני רוצה לשתף אתכם בחוויה חשובה שהייתה לי פעם. שבת אחת הייתי בגבעת שאול אצל המשפחה של אשתי, ושם ראיתי מודעות, שהזמינו את הציבור להרצאה במוצאי-שבת מפי יהודי מיוחד מאוד, בשם אהרון מרגלית. היהודי הזה, חיבר ספר ביוגרפי על החיים שלו, וקרא לו בשם 'אתהלך'. אז אמנם עוד לא קראתי את הספר, אבל שמעתי עליו הרבה מאוד. רציתי ללכת להרצאה, וכאבא טוב שרוצה לפנק את ילדיו בבילוי משותף, הזמנתי את שני הבנים שלי להצטרף. כמוכן שמאוד קיוויתי שההרצאה תהיה מוצלחת, כי לילדים שלי כבר אין כל כך אמון בסוג הבילויים של אבא שלהם... (האמת שאחד מהם לא רצה ללכת, וכבר יצאתי בלעדיו. אלא שאחרי דקה בעקבות שיחה עם אשתי הוא כן יצא. כששאלתי אותה אחר כך מה היא אמרה לו, אז היא סיפרה שהיא אמרה - או שאתה הולך עם אבא, או שאתה קם בבוקר לתפילה...).

בכל אופן, ההרצאה התחילה כמה דקות אחרי תשע, והסתיימה לקראת חצות הלילה. באמצע, כשהבן שלי יצא לשירותים, הוא ביקש שאשלים לו מה נאמר בינתיים כדי לא להפסיד את השניות הללו. ברוך ה', זאת הייתה חוויה מאוד טובה לכולנו. מתוך הסיפור המדהים של היהודי הזה, אני רוצה לשתף אתכם במשפט אחד עיקרי שהוא אמר.

בהנחה שלא כולכם שמעתם עליו, אקדים שמדובר על יהודי שעבר חיים מאוד קשים. בילדותו הוא היה חולה בפוליו - שיתוק ילדים, ובשלבים מאוחרים יותר של חייו התמודד עם סרטן כמה פעמים, ומתוך כל הקשיים הוא

"תיכנס לחדר, רק אתה והבובות תנעל את הדלת ואחר כך תסדר את הבובות ותדמיין כאילו הן קהל של אנשים. בהתחלה תספר לבובות, רק לבובות מזה עובר עליך"

כאילו הן קהל של אנשים. בהתחלה, תספר לבובות, רק לבובות, מה עובר עליך". כשקראתי את הסיפור הזה ממש נדהמתי - הרי מדובר על אותו ר' חיים, המתמיד והבקיא העצום, שידוע לענות אלפי תשובות בכל חלקי התורה!

בכל אופן, ר' חיים המשיך: "אחר כך גם תחזור לפני הבובות על ההפטרה של הבר-מצוה, הרי מהן אתה לא מפחד - אלה רק בובות! הן לא יצחקו ולא ילעגו לך. אחרי יומיים שתדבר עם הבובות ותתרגל קצת, תקרא לאחים שלך לחדר, ותחזור בפניהם על ההפטרה - הרי אלה אחים שלך, שמהם אין לך ממה לפחד. אחר כך תקרא גם לחבר נחמד ותקרא לפניו את ההפטרה, וכך לאט לאט תתרגל".

נראה לי שזאת יכולה להיות עצה טובה לעוד עניינים, ולא רק הכנה לבר מצוה. זאת דרך טובה לטעת ביטחון בהרבה תחומים, ואולי כולנו צריכים לעשות שעת בובה כל יום... חשבתי לעצמי, למה באמת לילד קל יותר לספר לבובות. נראה לי שהנקודה היא, שמול הבובות אין החשש שילעגו או יגידו שאתה לא מוצלח. הרבה פעמים יש לנו חוויה מילדות של תחושת ביקורת מהסביבה. מהבובה בן אדם לא מפחד - היא תקבל אותו כפי שהוא. לחיים!

רק ברפואה. כל אחד צריך לחשוב: 'אני לא עני, אני אדם עשיר שיש לו אובר-דרפט בבנק'; או 'אני לא עם הארץ, אני תלמיד חכם שלא פנוי ללמוד כל יום'. אתם מבינים? אפשר לקחת את המשפט הזה לכל עניין! הרעיון הוא לא רק משחק מילים, אלא מבט אחר על המציאות. יש כאן אמירה, שבמהותי אני טוב, ובמהות שלי אני בריא או עשיר, ורק מסיבה צדדית כלשהי, אני מתמודד עם קושי נקודתי. ויחד עם הקושי, אני זוכר שבמהות שלי קיימת הבריאות, במהות שלי קיים הצד הטוב.

אפשר לחשוב שזה ווארט נחמד להרגיע חולים, אבל אפשר לראות את הרעיון הזה כתפיסה שמנחה בן אדם חיים שלמים. אם באמת אדם יוצא מתוך הנחה שהוא 'בריא שיש לו מחלה', הכוח להתמודד גדול הרבה יותר. אני בריא, וכל מה שאני צריך לעשות זה לשוב אל המקוריות שלי, אל הבריאות הטבעית שלי.

לא יצחקו עליך

הייתה עוד נקודה שתפסה אותי בהרצאה הזאת, בקשר לגמגום הקשה שהוא סבל ממנו בילדותו. הוא סיפר, שמי שעזר לו להפסיק לגמגם, היה הצדיק רבי דוד משה מקרטשניף זיע"א.

הוא היה חסיד של הרבי מקרטשניף שהקים את החסידות בעיר רחובות ונפטר בשנת תשכ"ט. לצערי בסוף ההרצאה לא הספקתי לדבר איתו - עם אהרון מרגלית, בעיקר רציתי לשאול אותו על הקשר שלו עם אותו צדיק. הוא אמנם סיפר עליו תוך כדי הרצאה במילים קצרות, כמה הוא היה אציל נפש, אהוב וקדוש.

אותו רבי שלח אותו למטפל מיוחד בתל-אביב, שחילץ אותו מהטראומה שגרמה לו את הגמגום, בעזרת טיפול עם בובות. העניין הזה תפס אותי גם בגלל שמאוד התעניינתי לשמוע על אותו צדיק, וגם בגלל שהוא הזכיר לי סיפור אחר ששמעתי באותו זמן.

באותו שבוע, קראתי כתבה על ר' חיים קנייבסקי שליט"א. היו בה הרבה סיפורים, ואחד מהם ממש נחרט בליבי: הגיע לר' חיים נער בר מצוה. הוא סיפר לר' חיים שהבר-מצוה שלו מתקרבת, ויחד איתה כמובן, גם העלייה לתורה ודרשת הבר-מצוה. הבעיה שלו הייתה, שהוא ממש היה מלא בפחד קהל, ולכן חשש מאוד מהבר-מצוה המתקרבת.

ר' חיים ענה לו בְּרִפּוּת: "יש לך אחיות?" הילד אמר שכן. "ולאחיות שלך יש בובות?" המשיך ר' חיים, וגם כאן התשובה הייתה חיובית. אז ר' חיים אמר לו כך: "תיכנס לחדר, רק אתה והבובות. תנעל את הדלת, ואחר כך תסדר את הבובות, ותדמיין

מופת הבובה

אסיים בעוד נקודה סביב העניין של הבובות. הקדוש ברוך הוא מזמין לנו בובות באותו שבוע: גם אהרון מרגלית סיפר על ר' דוד משה ששלח אותו לטיפול בגמגום בבובות וגם ר' חיים, ובנוסף נתקלתי בסיפור חב"די - גם באותו שבוע: בחורה אחת הלכה לחלוקת הדולרים אצל הרבי מליובאוויטש, ואחותה הקטנה מאוד רצתה להצטרף אליה. היא הסכימה, אלא שאז הקטנה התעקשה לבוא עם הבובה שלה. האחות אמרה לה "תשמעי, זה לא מתאים" וממש לחצה עליה שתניח את הבובה בכית, אבל האחות הקטנה התעקשה ובסוף כך היא הגיעה לרבי.

הרבי שאל את הילדה הקטנה עם הבובה: "איך קוראים לבובה שלך?" והילדה ענתה "מושקא". ואז הרבי נתן לה דולר בשבילה ועוד דולר נוסף... והרבי אמר לה שתקרא קריאת שמע על המיטה עם הבובה שלה. כשהן חזרו הביתה וסיפרו לאמא את הקורות אותן, האמא מאוד התפעלה. לילה אחרי לילה הילדה הזאת התנגדה לקרוא קריאת שמע על המיטה, והאמא לא ידעה מה לעשות מול ההתנגדויות. ואז הגיע הרבי ואמר לילדה לומר קריאת שמע עם הבובה...

לחיים לחיים!

הכלום הזה, שיש בו כל כך הרבה

אורי צוקר, ר"מ במכינת מכלול

נו שיגיע כבר, למי יש כח לחכות לו?

חיכתם פעם למישהו בטרמינל? כמה שעה שעתיים, עומדים כמו גלמים ובוהים בלוח של הטיסות הנכנסות? כבר עשיתם סיבוב, כבר קניתם קפה, כבר שיחקתם בטלפון, ושוב הלוח, ושוב הסתובבתם, ושוב קפה, ושוב טלפון, והוא לא מגיע. זה הרגע הזה שעוד שניה מאשפזים אתכם, חלאס! נמאס! שיבוא כבר!

כמה אנחנו שונאים לחכות, בורחים מהגעגוע, מפחדים פחד מוות מחוסר האונים הזה. אנחנו אנשים מעשיים, אוהבים לקדם דברים, להזיז דברים. אם רק היינו יכולים היינו דוחפים את המטוס, סוחבים מזוודות, רצים לפה ולשם, רק לא לשבת כמה בלי לעשות כלום.

ממה אנחנו מפחדים?

מלחיץ אותנו גלגות כמה בעצם אנחנו קטנים, כמה לא הכל בידיים שלנו?

ואולי זה הרבה יותר עמוק: להתגעגע זה פתאום להרגיש כמה אני קשור, וכמה אני חסר. ברגע הזה אני פתאום מגלה כמה אני כל כך זקוק למישהו, למשהו.

אז רגע לפני שאתם זורקים את הגעגוע לכל הרוחות, תעצמו שניה עיניים. תראו ממש לשניה את המפגש בטרמינל אחרי שחיכתם שעתיים.

מתרגשים? צמרמורת?

אם לא הייתם מחכים שעתיים, המפגש עדיין היה נראה כמה? למה לא? אה, כי הגעגוע עשה את הרגע הזה עמוק ועוצמתי הרבה יותר. ממש מפתיע. ועוד משהו, ממש רגע נוסף, תסתכלו אחורה על השעתיים האלה, הייתם מוותרים עליהן? כבר ממש לא בטוח שכן, נכון?

כנראה שאין מה לעשות, הגעגוע הוא חלק מלהיות בקשר. יותר מזה, הגעגוע הוא עומק הקשר, הרגע שאני מגלה כמה בעצם אני קשור לשני. רגע שבו אני לא במרכז הבמה, מישהו אחר נמצא שם, למרות שטכנית הוא בכלל לא כאן.

געגוע הוא ממש לא חוסר מעש. בזמן שמתגעגעים, משהו עמוק כל כך נבנה. כמו חתן וכלה שמחכים אחד לשני, כמו אישה בהריון שמחכה לילד שלה, הציפייה בונה עולמות, לא פחות.

ספירת העומר, כמה געגוע, כמה כמיהה. כל יום שעובר מקרב אותנו פנימה, בונה בנו קשר עמוק ופנימי לרגע הנכסף, מתן תורה. מה עושים בימים האלו? פשוט סופרים. כל יום שעובר בונה בנו עולמות חדשים, רבדים עמוקים נחשפים, אנחנו הולכים ומעמיקים. רק עם הכלום הזה, שיש בו כל כך הרבה.

מי שצריך אפליקציה שתזכיר לו לספור היום, מפספס את העיקר. הוא פשוט לא מתגעגע, אין לו למה לחכות, שום דבר לא מחכה לו בסוף המסלול.

אבל מי שרוצה באמת, יכול להתחיל לספור באמת. לתת ללב להיפתח לצלילים חדשים, להיזכר שבסוף הדרך יש את הר סיני, ותורה חדשה, חדשה באמת. וה' מחכה לי, אבל כדי לפגוש אותו יש רק משהו אחד שהוא מבקש:

געגוע!

אaron רזאן

ג'ייסון הגיע מדרום אפריקה, ואריות שם זה כמו החתולות שלי בנחלאות. הוא נכנס לוויכוח שלנו ואמר: "האריות כמעט כל הזמן ישן! אבל ראיתם איך הוא מתעורר?"

אריה יישן מי לא יירא!

שמעתי פעם מערכון מצחיק: ישראלי ברחוב נותן לך הוראות הגעה: "לך ישר תחצה ת'כביש, נכון בנק? לא שם! תמשיך ישר, נכון סופר? לא שם! אחריו ימינה...". להבדיל אלפי הבדלות יש פסוק אהוב עליי בפרשה. "כמעשה ארץ מצרים... לא תעשו! וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה - לא תעשו!". אתן לכם קריאה חסידית שלי לפסוק: כמעשה מצרים - מהרגלים של פעם, של הגלות, של העבר השלילי - תשכחו מהם. אבל כמעשה ארץ כנען, עם הפנים אל העתיד... ואז אתה מצפה שהתורה תגיד, את זה כן תעשו - אבל לא! גם כארץ כנען לא תעשו!

כשם שצריך להתנער מההרגלים של פעם, אל תחשבו שבעתיד תוכלו להירדם בתוך שגרה חיובית של עבודת ה', להיכנס לאיזון רוטינה. יהודי צריך להיות קשוב לרגע. ה', מה אתה רוצה ממני היום?

פעם ישבנו שלושה חברים בצפת והתווכחנו מה זה "להתגבר כארי". אחד אמר: האריה קם כל יום בבוקר ושואג. שני אמר: בחצות לילה האריה נותן שאגה כזאת, שכל העולם מזדעזע. ושלישי אמר: פשוט להיות ערני כמו אריה! ישב איתנו חוזר בתשובה, ג'ייסון, מדרום אפריקה - ואריות שם זה כמו החתולות שלי בנחלאות. "בואו אני אסביר לכם" השתיק אותנו, "האריות כל הזמן ישן. רוב הזמן שוכב לו באיזו מאורה וישן".

אני נזכר איך בגן חיות אף פעם לא רואים את האריה! נכון? רואים משהו מרחוק שוכב ליד איזה סלע... אָפֶּעס רעמה, אָפֶּעס זנב, אבל אף פעם לא זז.

"אבל האם ראיתם איך אריה מתעורר?" המשיך ג'ייסון. "הוא עושה תנועה מלכותית כזאת עם הגוף, (ג'ייסון מדגים) מנער את עצמו, ונוחת לתוך הישיבה האצילית שלו. מיד כולו אומר מלכות. ברגע אחת הוא מכריז: 'יש מנהיג פה ביער!'".

על הרגע הזה דיברו חז"ל כשאמרו "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו". יהודי יכול לישון... אין בעיה. אבל איך אתה מתעורר? האם לוקח לך חצי יום של סאטלה בשביל להתפקס, להיזכר מה התפקיד שלך ומי כאן מלך הג'וינגל?

הלימוד הזה מתחבר לי לימים האלה, ימים קצת מבלבלים. שמועות, חרשות, נרדמים אין ספור פעמים. העיקר הוא כשאנחנו כן מתעוררים, להתנער ולהיכנס בין-רגע לאצילות. להיזכר ולשאוג: ה' הוא המלך!

אני נזכר איך פעם באמצע שיחה עם ידידי ר' גיא צבי מינץ הברסלבר, הוא הוציא מכיסו שעון מעורר, וינטאג' כזה, לחץ עליו ונשמע צלצול רועם. להפתעתי הוא אמר לי בסגנון המיוחד, "אני רק מזכיר לי לעצמי כמה פעמים ביום להתעורר".

אז אני רוצה לאחל לכולנו, בימים של ספירה, של כבוד זה לזה, מחפשים עצמאות, זכרון, המתנה ליד ההר, רבי שמעון, פסח שני, ביודד והתבודדות - להזכיר שמה שהיה בגלות זה פאסה. אבל למרות שברוך ה' הגענו לכאן, אנחנו צריכים לעורר את עצמנו, ולהתעורר כמו אריות אפילו מאה פעמים ביום!

מדרשה ידנטואלית

ט' אייר - ה' סיון

השידורים
יתקיימו
מידי יום
בשעות הערה

ימי שני

שיצור תנא -
הרב משה שילת

ימי ראשון

נושאים החסידות -
סדרת שיעורים
מרצים מתחלפים

ימי רביעי

לחיות עם הכאן -
מסרים לחיים לאור
פרשת השבוע
עם מדריכות מעיינותיך

ימי שלישי

נושאים החסידות -
עם הרב
בנימין וילהלם

ימי חמישי

חמישי נשי -
מפגש עם דמות נשית

שאלה:
השם זן ומפרנס וכל מעשינו בעניין הפרנסה אינם אלא
השתדלות ותו לא. אז למה לאברכים יש קצת
כסף ולאנשי הייטק יש הרבה? נראה
שהשתדלות כן משנה...?

בין עבודה, כסף ופרנסה

הרב דוד גבירצמן

אין בהכרח קשר בין הרבה עבודה להרבה כסף, ואין קשר החלטי בין הרבה כסף להרבה פרנסה.

על פי הגדרה מילונית פרנסה היא צורכי קיום, מה שנקרא 'פִּלְכָּלָה', והיא קשורה בהחלט גם ל'כסף', אבל בוודאי נסכים כי ביחס לתכלית הפרנסה, דהיינו - כלכלי קיומנו בעולם הזה מתוך רווחה, חיונית יותר השאלה עד כמה מתממשת רווחה זו בפועל, מאשר כמות הכסף הנכנס לחשבון הבנק.

הגשמתם של חיי רווחה בפועל תלויה בשאלות כמו: מה וכמה אנו משוכנעים שדרוש לנו כדי שנחווה רווחה? באיזו מידה מה שיש לנו מצליח לגרום לנו תחושת סיפוק? מה עיקר ומה טפל, ועוד.

קשה אם כן לאמוד באמת רווחה כלכלית, אבל תוצאה אחת מעידה בוודאי על רווחה - חירות. הרבה כסף יכול בהחלט לספק תחושת חירות - בתנאי שנתעלם מההשתעבדות לניסיונות השגת הכסף, או ההתמכרות לצורך הבלתי נגמר להוכיח לעצמנו שלא חסר לנו כסף, ועוד ועוד...

ברובד זה אין הבדל בין אברך דל אמצעים לאיש היי-טק שמשתכר היטב (מלבד העובדה שההתמסרות ללימוד תורה, כשזו נעשית באופן הראוי, פוטרת את האדם מעול דרך-ארץ ומנחילה לו חירות פנימית), הנתון המכריע באמת לגבי שניהם הוא מידת ההסתפקות, צניעות והודיה על מה שיש, ובקיצור כל מה שמספקת האמונה.

ויש עוד נתון מכריע - ביטחון!! פרנסה היא קודם כל ישפע, ושפע לא יורד אלא לתוך כלים. ביטחון הוא כלי לשפע.

בתורת מוהר"ן מוגדרת ה'פרנסה' - חיבור נשמה וגוף. בהגדרה זו 'פרנסה טובה' היא זו המספקת לגוף את צרכיו הדרושים להחזקת הנשמה בקרבו (והוא בדרך כלל לא רוצה יותר ממה שצריך), ואילו הנשמה איננה משועבדת יתר על המידה, בטרויות ודאגות ורדיפה אחר ממון.

בשביל מה אני כאן

הרב שאול יונתן וינגורט

השתדלות יכולה להביא הרבה כסף, אך מה הקשר לפרנסה? פרנסה היא השליחות שלך בעולם.

כאשר מאמינים שהשם זן ומפרנס לכל, אין הכוונה לכך שלכולם מגיע את אותו הדבר, אלא כל אחד מקבל את מה שהוא צריך כדי למלא את שליחותו. מסתבר, שאנשי הייטק צריכים הרבה כסף, ואברכים צריכים קצת כסף, שכן ה' נתן הרבה כסף לאנשי הייטק ומעט כסף לאברכים, אך לכל אחד מהם יש פרנסה שונה.

וכך אמר רבי שמעון בן אלעזר (קידושין פ"א מ"ד): ראית מימך חיה ועוף שיש להם אומנות? והן מתפרנסין שלא בצער! והלא לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער?! אלא שהרעותי מעשי וקפחתי את פרנסתי.

החיה והעוף מתפרנסים לא בכך שיש להם הרבה כסף, אלא שהם עושים את מה שמוטל עליהם, ויש להם אוכל כדי לעשות את שליחותם בעולם. גם אנחנו עושים את מה שמוטל עלינו ויש לנו פרנסה כדי לעשות זאת - אברכים לומדים תורה, ואנשי הייטק יכולים לעשות הרבה צדקה בכסף הרב שהם מרוויחים. האם בכך סיימנו? בוודאי שלא, גם אברך וגם איש הייטק צריכים לדעת מה פרנסתם - ומה הם צריכים לעשות בעולם.

מניין יכול אדם לדעת מהי פרנסתו ומהיכן הוא יקבל אותה? צריך להתחבר אל עצמנו, ולדעת מה נותן לנו את הכח, מה מאפשר לנו לעבוד את ה' בשמחה, ומה מוציא מאיתנו את מירב הטוב שלנו. ה' שם בעולם כל אחד מאתנו, ו"כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות". אף אחד מאיתנו לא נמצא כאן בגלל סיבה של זולתו. כל אחד ישאל את עצמו: מה תפקידי בעולם? הפרנסה היא התפקיד. מי שמדויק בתפקיד שלו, גם לא צריך לדאוג מכך שיש לו כסף או אין לו כסף, כי חלק מהשליחות שלו היא גם השאלה כמה כסף יש לו.

ב"ה

לזמן למידות

לימוד יומי קצר ומרתק
לספירת העומר

לומדת את
הקטע
היומי

מכצעת
מילות

מיועד
לתלמידות
אולפנות
וטיכונים

יכולה לזכות
באיפס כארד
עוה מידי
סכוא!

להצטרפות <<<

זמן_למידות/Bit.ly
או במייל maynotaich@gmail.com

אל תחליק ואל תסטור

יהושע מילר

כשמנסים לקדוח חור בקיר ליד חור קיים, יש סיכוי טוב שהמקדחה תחליק לתוך החור הקודם. וכששואלים את שאלת הפרנסה כמו ששאלו אותה לפני מאות שנים, זו החלקה גדולה, ממש סטירה לפני של רבונו של עולם. אז בבקשה הסכימו שלא אענה ישירות על השאלה. חשוב יותר שעצם השאלה, אם היא אי פעם תרוץ לכם באיזשהו פורמט בראש, תישאל אחרת.

במשך אלפי שנים עם ישראל ברובו חי במצב ירוד כמעט מכל בחינה - בעלי משפחה שצמו במשך השבוע לא רק מתוך זיכוך אישי אלא חישבו שכך לילדים שלהם יהיה אוכל; ליהודים נאסר לעבוד במקצועות רבים שבהם היו יכולים אולי להיחלץ מן המציאות העגומה של חייהם; השפלות ונישול אקראי מנכסים בגלל קנאת הרשויות או יריבים מקומיים היו תכופים. ובשגרה מהסוג הזה, השאלה שמתנוססת כאן בראש הדף היא אכן כואבת וזועקת, כשחולף על פני יהודי או גוי שלהבנת צדיקים פחות ממני ומקנחים את האף בשטרות.

אבל היום אנחנו חיים בדור של שפע אדיר. רוב הקוראים כאן מסוגלים תוך חמש דקות להגיע לסופר שגם אם יהיו בו חמש שעות לא יצליחו אפילו לקרוא את מה שכתוב על כל המוצרים השונים.

ואם חיפשת לקנות משהו בחנות וזה יקר מידי - שום בעיה, תזמין במכשיר שמונח בכיס שלך את אותו המוצר מהצד השני של הכדור שלנו בחלקיק מהמחיר. נדיר בישראל למצוא אנשים רעבים ללחם, ולא רק שקר העוני עולה (עם עליית השכר החציוני), גם ההודמנויות להתפרנס בדרכים אלטרנטיביות ובמינימום שעות רק הולכת ועולה.

יש יותר ויותר אנשי עסקים שמקדישים בכל יום כמה שעות ללימוד תורה, ויותר אברכים שמוצאים דרכים לעבוד שעתיים בכל ערב ולשלם שכירות גם בלי להסתמך על עזרה מבחוץ. חוץ ממקרים כלכליים קשים ונדירים, ה' מפנק לנו את הצורה ומוכן לפנק יותר. אפשר להיות מאושר לגמרי כל עוד האברך לא יזיל ריר כשהוא יראה את איש ההייטק.

היום בזכות כרטיסי אשראי ואפליקציות של העברת כסף אנחנו מודעים הרבה יותר מפעם שכסף זה בסך הכל מספרים שזזים ממקום למקום, ומה שחשוב בעניין הוא לא אם יש לי יותר ממישהו אחר, אלא אם יש לי את מה שקונה לי את מה שאני רוצה באמת. אז במקום לשאול את השאלה המחליקה שבראש העמוד, טוב לערוך את רשימת הפינוקים שקיבלת מה', והיא ארוכה מני ים. ההסתכלות הזאת עוד תכניס לך הרבה יותר שפע לחיים. תודה לה' שחזרת בתשובה בדור שכזה.

0549770598

קדרה גבה

שאלות מבית הדין

האם צריך לשלם למטפלת שלא שמרה על הילדים חודש וחצי? האם מבטל אירוע צריך לשלם קנס ביטול לאולם, לתזמורת ולצלם? > בראיון עם שלושת דייני בית ההוראה בכפר חב"ד, נדונו שאלות ממוניות בנסיבות המיוחדות של נגיף הקורונה > הדיינים, הרב ישראל הלפרין, הרב אליהו קירשנבוים והרב מאיר רבינוביץ, מצטטים מהספרות ההלכתית. מתוק לראות כיצד התורה הקדושה, תורת חיים, דנה לפני מאות ואלפי שנים בשאלות הרלוונטיות ביותר כיום

משה אברמוביץ'

א קלים הם הימים העוברים על המוני בית ישראל בעת הזו. סביר להניח כי אל שולחנכם, כדייני בית ההוראה בכפר חב"ד, מתנקזים בימים אלו שאלות רבות העוסקות במצב המתוח בו שרויה הקהילה, ככל קהילות ישראל.

אך לפני שניגש לדיני ממונות, שהוא עיקר עיסוקכם, נפתח תחילה בסתירה מובנית שהייתה ניכרת מאוד בימים הראשונים של פרוץ הנגיף אך עדיין נותנת את אותותיה גם בימים אלו. כוונתנו לקושי של יהודים המקפידים כל ימיהם על קלה כבחמורה. מה אומרים לאותם יהודים וכיצד מיישבים את הרוחף שלהם לקום ולצאת, כמימים ימימה, לטבילת השחר במקווה, לשיעור בבית הכנסת או לעזור לסבא וסבתא?

הרב הלפרין: ראשית יש לזכור, שבפועל ממש יש ליישם את ההנחיות בהידור! מדובר אודות פיקוח נפש כפשוטו. וכפי שכל בר-דעת מבין בשכלו ורואה מה קורה סביבו. ואין כאן כל מקום להפגין "מסירות נפש" של יראת שמים. זוהי הוראת התורה והשולחן ערוך, ואת רצון ה' צריך לקיים בשמחה ובטוב לבב.

וכמו שמוכא בשם הבעש"ט (צוואת הריב"ש ס"ג), שיש מצבים שאדם אינו יכול להתפלל וללמוד כדרכו, וצריך לעבוד ה' באופנים אחרים". ועל זה אומר הבעש"ט, ש"אל יצער עצמו בזה, כי השי"ת רוצה שיעבדוהו בכל האופנים, פעמים באופן זה ופעמים באופן זה".

וכידוע הסיפור המפורסם שאירע עם האחים הקדושים רבי אלימלך מליזענסק ורבי זושא מאניפולי, שפעם, בתקופת גלותם שהיו מתהלכים מעיר לעיר, הזדמן שהיו בבית האסורים ועל-פי דין היה אסור להם להתפלל ולהניח תפילין במקום זה (מחמת כלי של טינוף שהיה בחדר). בתחילה הם הצטערו מאוד מכך, אך מיד תפסו שדבר זה אירע גם כן בהשגחה פרטית, וממילא עליהם לשמוח על מילוי רצון השי"ת אשר הוא לבדו אוסר עליהם להתפלל במצב כזה.

וסיום הסיפור הוא, שכאשר האירה אצלם נקודה זו, הם פרצו בריקוד של שמחה על האפשרות שניתנה להם לקיים רצוננו יתברך במצב נדיר זה. וכאשר הסוהר הבחין בכך והבין ששמחתם נובעת מהכלי המטונף, הוציא סוהר את הכלי כדי שלא ישמחו, וכך נרשעו ויכלו להתפלל כראוי. הרי לנו ששמחה וביטחון בה' יתברך מבטלים את כל הקשיים.

הרב קירשנבוים: באחת ההתוודעויות של הרבי, הוא עמד בהרחבה על מצבם הרוחני הקשה של יהודי רוסיה (היה זה בזמן המשטר הקומוניסטי שאסר על פעילות יהודית ברחבי ברית המועצות).

הרבי דיבר בהתרגשות רבה, ואף פרץ בככי תוך כדי תיאור הדברים, אודות גודל הקושי שחווים יהודים אלה בשמירת שבת, בחינוך הילדים ובכל ענייני היהדות. הרבי שאל איך ייתכן שבעולם שכל מציאותו נבראה מהקב"ה בשביל התורה ובשביל ישראל, יהיה מצב שיהודים אינם יכולים לקיים מצוות כראוי? ואז אמר הרבי בהתרגשות, שבמצב זה מתגלים הגעגועים והצימאון של

יהודי ללימוד התורה ולקיום המצוות. מתגלה עד כמה דברים אלה יקרים עבורו.

בזמנים שבשגרה, לא ניכרת כל כך ההתלהבות ועד כמה חשובים לנו תפילה במניין או שיעור קבוע. אך כאשר מסיבות שונות אנחנו נאלצים להימנע מהם – מתגלה כמה אנחנו מחוברים וכמה הדברים הללו יקרים לנו.

"הנסתרות לה' אלוקינו", ואין לנו שום יכולת להבין את דרכיו של הקב"ה, וזה גם לא תפקידנו להסביר למה ומדוע; אבל "הנגלות לנו" הוא המציאות: בימים אלה מתגלה כיצד המוני בית ישראל רוצים ברצון פנימי עז ללכת למקווה טהרה בבוקר, להתפלל כראוי במניין, לשבת יחד עם החברותא ללמוד בבית המדרש, בחורי הישיבה משתוקקים לחזור לשגרת הלימוד בישיבה, ואפילו לעצם המסגרת הישיבתית, ועוד ועוד. מצב זה מראה לנו מהו יהודי בפנימיותו.

אבל מספיק כבר עם הביאורים השונים. העיקר שהקב"ה יחוס וירחם עלינו, ויסיר את הנגע הרע הזה מן העולם, ונבוא כבר אל הזמן שבו יהיה קיום המצוות בשלמות, בתכלית ההידור "כמצוות רצונך", ותבוא גאולה לא רק מהנגיף אלא גאולה כללית לעולם, בביאת משיח צדקנו.

הרב הלפרין:

חשוב להוסיף, שדווקא בגלל עוצמתו של האירוע הקשה שאנו חווים כעת, ודווקא מפני הקושי הכלכלי הגדול שפוקד משפחות רבות בימים אלו, יש מקום להתחשב בכל הניתן בצד השני. באם להורים ששכרו את המטפלת יש את האפשרות לשלם חלק מהסכום שניתן להם – בוודאי שיש מקום להשתדל לעשות זאת. ובמקום של צורך אמיתי, ניתן לשלם סכום זה מכספי צדקה.

תשלום למטפלת

נעבור ברשותכם לעיסוקכם העיקרי, שהוא נושא שיחתנו: כדיינים העוסקים בדיני ממונות בחלק גדול מסדר יומכם, בוודאי נדרשתם בימים טרופים אלו לשאלות רבות בהקשר הממוני. תוכלו לשתף את הקוראים בכמה מהם?

הרב רבינוביץ: אכן, שאלות רבות בדיני ממונות מתעוררות בעקבות המצב המיוחד והנדיר שכולנו חווים. חלק מהמקרים דורשים דיון במעמד הצדדים בפני בית דין, כנדרש על-פי דין, אבל חלק גדול מהשאלות ניתן לפתור לבד על-ידי הבנת העקרונות.

ניקח לדוגמה שאלה נפוצה מאוד: מה הדין בנוגע לתשלום למטפלת המטפלת כל השנה בתינוק. כעת המצב הוא שההורים אינם שולחים את התינוק אל המטפלת אלא נשאר בבית. האם הם חייבים להמשיך לשלם את התשלום החודשי במלואו?

כמו כן נשאלת השאלה האם בעניין זה יש הבדל בין מטפלת פרטית, שחלק מהזמן יכולה הייתה להמשיך לעבוד אלא שההורים לא רצו להוציא את הילד מהבית, לבין מטפלת בקבוצה שמתאריך מסוים לא הייתה יכולה מבחינת החוק להמשיך לעבוד? כמו כן האם יש הבדל בין מטפלת מוכרת מטעם התמ"ת לבין מטפלת בלתי מוכרת?

כדי לענות על כך, ראשית לכל עלינו להבין את ההגדרה ההלכתית של המצב בו אנו נמצאים. בסוגיית הגמרא (בבא מציעא קה) מצינו חילוק בין אונס שאירע במקום ספציפי, לאונס כללי הנקרא בלשון חז"ל "מכת מדינה".

בצ'קים דחויים, האם נחשב למוחזק או לא, זהו דיון בפני עצמו ואין כאן מקומו).

אך למעשה, נוהגים בזה כהכרעת ה'נתיבות המשפט' האמורה לגבי "מכת מדינה", וכפי שמורה בנושא זה הדיין הגדול, הרב מנחם מענדל הכהן שפרן שליט"א, אב בית הדין בו אנו חברים, בית דין צדק דבני ברק, שתחת רב העיר, הגר"א לנדא שליט"א.

והסברא בזה גם היא מובנת: "מכת מדינה" רק מגדילה ומעצימה את האונס, וממילא האחריות של בעל הבית על מה שאירע מתרחקת יותר, ואין סיבה והצדקה לחייבו על עבודה שלא נעשתה עבורו.

הרב רבינוביץ: חשוב מאוד לציין, שכל האמור לעיל הוא כרקע כללי בלבד לנושא, אך ייתכנו עוד משתנים רבים שיכולים להתרחש באירוע המתגלגל שאנו נמצאים בעיצומו, ומשתנים אלה יכולים גם להשפיע על הפסיקה למעשה.

לדוגמה: משך הזמן של תקופת אי-העבודה, יכול להשפיע במקרים רבים על הפסיקה. הפיצויים השונים שיינתנו על ידי השלטונות יכולים גם הם להשפיע על כך, ועוד דברים רבים שעלולים להתרחש.

הרב הלפרין: חשוב להוסיף, שדווקא בגלל עוצמתו של האירוע הקשה שאנו חווים כעת, ודווקא מפני הקושי הכלכלי הגדול שפוקד משפחות רבות בימים אלו, יש מקום להתחשב ככל הניתן בצד השני.

מצינו בדברי החתם סופר, התייחסות למצב כעין זה (המדובר היה לגבי תשלום שכר טרחה לפועל שלא יכול לבצע עבודתו מחמת מלחמת נפוליאון ששיבשה את החיים באותם ימים). החתם סופר עצמו נמנע מלהכריע מהו הדין על-פי תורה, אך הוא כותב כך: "אני בעצמי משלם לשכירים שלי שכרם מושלם בלי ניכוי פרוטה, ואתם תבצעו הדין על דרך הפשר, לשלם חצי ויפסיד המלמד החצי" (הדברים הובאו בספר הזיכרון לחתם סופר עמ' נב).

כלומר, לעצמו החמיר החתם סופר לשלם את כל השכר (!) שהיה אמור לקבל המלמד או הפועל; אך לאחרים הכריע לשלם חצי מהסכום.

אז במקרים שבהם המדינה, ביטוח לאומי, וכיו"ב יפצו את העובד - בוודאי שבעל הבית אינו צריך לשלם. זה מוסכם וברור.

אך במקרים שאין זכאות לקבלת פיצוי כלשהו מהרשויות, באם להורים ששכרו את המטפלת יש את האפשרות לשלם חלק מהסכום שניתן להם - בוודאי שיש מקום להשתדל לכל הפחות לפנים משורת הדין לעשות זאת. ובמקום של צורך אמיתי, ניתן לשלם סכום זה מכספי צדקה. כך נראה בעיניי וכך הסכימו עמי חברי.

אלא שמהתשלום למטפלת במצב זה, יש להפחית את ההוצאות שהיו אמורות להיות לה בעת הטיפול. לדוגמא, אם המטפלת מוציאה על אוכל, טיטולים וכיו"ב סכום של 400 ש"ח מתוך סך 1500 ש"ח שהיא מקבלת מההורים לחודש, חצי הסכום שיש לתת הוא רק חצי מ-1100 ש"ח כמובן.

עצם הדיון שם הוא בנוגע לחוכר שחכר שדה על מנת לתת לבעלים כמות מסוימת של יבול, שמחמת "מכת המדינה" שאירעה, השדה לא הצמיחה, ועל כן יש לנכות מהכמות שצריך לתת. אך הפוסקים הקדמונים דנו מה לגבי תשלום שכר טירחה של מלמד (או עובד בתחום אחר), שמחמת "מכת מדינה" לא יכול היה למלא תפקידו וללמד את הנערים.

בנושא זה יש מחלוקת גדולה בין הפוסקים, ובדעת הרמ"א עצמו נחלקו המפרשים כיצד פוסק. בחו"מ סי' שכ"א כתב באופן מסוים, אך בסימן של"ד כתב באופן שניתן להבין אחרת, ודנו בזה באריכות בסמ"ע, בט"ו, בגר"א ועוד נושאי כלים רבים, ויש בזה כמה וכמה פרטים.

והנה, בנדון שלנו, במצב הכללי בארץ ישראל ובעולם כולו בעקבות התפרצות נגיף הקורונה, אין ספק שהמדובר הוא ב"מכת מדינה".

ולמעשה, לגבי מטפלות לכאורה יש לנהוג כדלהלן: מטפלת מוכרת מטעם התמ"ת בוודאי אין צורך לשלם לה עבור הימים בהם היה אסור לה לעבוד על פי ההנחיות של משרד הבריאות. הן מפני הכרעת ה'נתיבות המשפט' (בדעת הרמ"א בסימן של"ד ס"א) בסוגיא האמורה, הסובר שבמקרה ש"מכת מדינה" מנעה מהפועל לבצע את הפעולה שלשמה הוא נשכר, הפועל אינו מקבל שכר.

אך בנדון דידן ישנו טעם נוסף בזה: לפני כמה ימים יצאה הוראה ברורה מטעם הרשויות שאין למעונות לגבות שכר מההורים על הימים שבהם המעונות לא עבדו. וכיוון שזו הוראה לגבי מצב לא שגרתי, ניתן בהחלט לומר שזהו מנהג המקום הנוהג במצבים כעין אלה, ולכן זה מחייב מבחינה הלכתית גם כן.

יתרה מזו: גם מטפלת פרטית שאינה כפופה ממש למשרד התמ"ת והוראות הממשלה, כיוון שמקובל שקביעת ימי החופשה שלה נקבעים לפי המעונות החוקיים, הרי שההוראה האמורה תקפה גם ביחס אליה.

הרב קירשנבויים: אנסה להבהיר ולהסביר קצת יותר את דברי ידידי הרב רבינוביץ. הדין העקרוני בהלכות שכירות פועלים הוא - שבמקרה של אונס שאירע שמחמתו הפועל לא יכול היה לבצע את הפעולה לשמה הוא נשכר, בעל הבית ששכר את הפועל פטור מלשלם לו (כל עוד אין על בעל הבית אחריות לדעת אודות אונס זה מראש, יותר מהפועל). והנימוק פשוט: על עבודה מקבלים שכר, על אי-עבודה לא מקבלים שכר.

אמנם, במקרה של "מכת מדינה", לדעת כמה פוסקים ישנו שיקול נוסף הקשור לשאלה הבאה: "מזלו" של מי גרם לכך שלא נעשתה העבודה? בעוד שבאונס רגיל ניתן לומר שזהו מזלו של הפועל שגרם לו להפסיד את שכרו, הרי שב"מכת מדינה" לא ניתן לומר זאת. שהרי מדובר על משהו כללי ורחב ביותר, בפרט במקרה שלנו שמדובר על אירוע בינלאומי, בסדר גודל ענק, שעשרות שנים ויותר לא היה כדוגמתו.

לכן יש שיסברו שבמצב זה של "מכת מדינה" על בעל הבית לשלם לפועל בכל אופן, ובפרט אם הפועל כבר מוחזק בתשלום, כגון ששילמו לו מראש, שיש להשאיר זאת אצלו (לגבי תשלום

הרב קירשנבויים:

במקרה של "מכת מדינה", לדעת כמה פוסקים ישנו שיקול נוסף הקשור לשאלה הבאה: "מזלו" של מי גרם לכך שלא נעשתה העבודה? בעוד שבאונס רגיל ניתן לומר שזהו מזלו של הפועל שגרם לו להפסיד את שכרו, הרי שב"מכת מדינה" לא ניתן לומר זאת

תשלום על אירוע שהתבטל

הרב רבינוביץ: שאלה נפוצה נוספת שהתעוררה בתקופה זו היא – מה הדין לגבי ביטול אירועים שנעשו מחמת המצב החדש. בדוגמת אולם חתונות שהוזמן לפני זמן רב, ועקב המצב התבטלה החתונה באולם ועברה להתקיים בחצר פרטית וכדומה. בהרבה חווים של האולמות, מופיע סעיף של התחייבות על דמי ביטול, שגדלים ככל שמתקרב יום החתונה.

האם במצב שלנו, שהביטול נוצר עקב המגפה והחוק המחייב, ישנה חובת תשלום כלשהי על המזמין? השאלה קיימת גם לגבי בעלי מקצוע כמו צלם, תזמורת ועוד ספקים.

במקרים אלה, בדרך כלל המזמין החוזר בו אינו חייב לשלם לאולם מעיקר הדין, וגם את סכום הקנס שהוא מחויב מכוח החוזה הוא אינו צריך לשלם. ומכמה סיבות: בפועל המזמין לא קיבל את השירות שהוזמן. וכעין שהוזכר לעיל בנוגע לשכירת פועל.

בנוסף לכך, ההיגיון העומד מאחורי סעיף הקנסות הוא – לאפשר לבעל האולם לנהל את העסק כראוי, עם ביטחון מסוים בהכנסות ולו"ז מסודר של אירועים.

שהרי אם הוא לא בטוח בהזמנתו של פלוני, היה משווק את האולם ללקוח אחר ביום זה, ונמצא שביטול ושינוי תכנית גורם לבעל האולם נזק. ובמקרים רבים, זו העילה העיקרית על-פי דין תורה לחייב את המזמין בקנס. וכיוון שבמצב בו אנו נמצאים, אין שום מזמינים אחרים, שהרי כולם מבטלים אירועים, אם כן לא נגרם כל נזק בגלל המזמין שביטל.

הרב קירשנבוים: יש להוסיף בהקשר זה פרט נוסף: התנאי האמור של חיוב קנס הנרשם בחוזה, לוקח בחשבון סיבות

רגילות לביטול, כולל סיבות של אונס. אך אונס כזה דלא שכיח כלל – אדם אינו מעלה בדעתו ולא על זה התחייב. ומצינו כעין זה בשולחן ערוך חו"מ סי' רכ"ה, לגבי אונס דלא שכיח כלל, שאדם אינו מעלה אותו על דעתו כלל והוא לא נכלל בתנאים שמתנה.

אך גם כאן חשוב לומר שקשה לכתוב כללים קבועים במקרים אלו, כי יש בזה משתנים רבים, התלויים גם במהות החוזה, בדמי הקדימה שהתקבלו, האם הייתה כבר התחלת עבודה ועוד פרטים כיו"ב. ולעיתים תהיה סיבה לשלם באופן חלקי, ולכן יש לדון בכל מקרה לגופו.

תשלום למוסדת חינוך

שאלה נוספת הנשמעת מכיוונם של הורים רבים בימים אלה היא: האם ניתן להקפיא, או לכל הפחות לקזז באחוזים ניכרים, את התשלומים למוסדות הלימוד השונים?

המציאות היא שהרבה תלמידים לא מקבלים את התמורה הרגילה שהמוסד אמור לספק, אם כן מדוע לא יקוזז חלק מהותי משכר הלימוד בשעת משבר כלכלי קשה בו משפחות רבות מצויות?

הרב קירשנבוים: התשובה לשאלה זו מורכבת מגורמים רבים, וקשה מאוד לתת לכך מענה חד-משמעי, הלכה למעשה, לכל סוגי המוסדות השונים, בודאי שלא במסגרת של ריאיון. בנוסף, בסוגיא זו יש גישות שונות בין בתי הדין, אך אנסה לפרט בקצרה כמה ממרכיבי התשובה כפי הנראה לע"ד האישית.

על פי רוב, תקציבי מוסדות הלימוד השונים (שלגביהם מתייחסת שאלה זו בדרך כלל) מורכב משני חלקים עיקריים: התקציבים הממשלתיים ותשלומי ההורים.

התמורה שמקבלים ההורים-התלמידים היא: לימוד על-ידי מלמדים טובים, תוך יצירת מסגרת לימודית, בצורה מסודרת, עם הספקים, מעקב אחרי הלמידה של כל תלמיד ועוד, וכן חינוך כללי שנותן המוסד, כל מוסד לפי עניינו ודרכו, על-ידי כלל הצוות החינוכי של המוסד. בנוסף, ישנם מוסדות שבהם ישנם תנאי פנימייה, הסעדה מלאה ועוד.

מאז פרוץ המשבר, ההנחיה הממשלתית היא, שהמוסדות הכפופים לחוקי המדינה ותקציביה, ימשיכו בתשלום מלא של משכורות העובדים, ויחד עם זה ועל מנת זה, המדינה ממשיכה בתקצוב המלא למוסדות.

לאור זאת, עלינו להבין, שבאם תשלומי ההורים יופסקו – הרי שחלק גדול מהמוסדות לא יוכלו לשלם משכורות באופן מלא ושוטף, ודבר זה יגרום לקיצוץ בתקציבים שלו, ואזי הוא עלול להיקלע לקשיים גדולים ומסוכנים ולא יוכל להמשיך לתפקד. דבר שגם ההורים הלחוצים ביותר אינם חפצים בו. כמובן, דבר זה תלוי במצבו הכללי של כל מוסד לגופו והמבנה התקציבי הספציפי שלו.

מן הצד השני, נכונה דרישת ההורים הטוענת שאינם מקבלים תמורה מלאה כבימים כתיקונם, ואין הצדקה לתשלום שלהם.

לכן, באופן עקרוני, כל מוסד צריך לעשות חשבון מדויק מהן

הרב רבינוביץ:

ההיגיון העומד מאחורי סעיף הקנסות על ביטול אירוע הוא לאפשר לבעל האולם לנהל את העסק כראוי, עם ביטחון מסוים בהכנסות ולו"ז מסודר של אירועים. אבל במצב בו אנו נמצאים, אין שום מזמינים אחרים, שהרי כולם מבטלים אירועים, ואז לא נגרם כל נזק בגלל המזמין.

מערכת של הספק לימודים ההולם את מצב זה בהתאמה להספק של ימים כתיקונם, מעקב של המוסד אחר ההשתתפות וההצלחה של התלמידים באופן פרטני, וראוי מאוד לשלב גם סבב של התעניינות אישית מאיש חינוך של המוסד, בשלומו הגשמי והרוחני של כל תלמיד לפחות אחת למספר ימים.

ולעניות דעתי, יש לערב את ההורים במצב ולשמוע את חוות דעתם באשר לאפשרויות הלמידה במצב זה והצלחתה, ומתוך שקיפות ותיאום איתם להחליט על המשך למידה זו וגובה שכר הלימוד. ואין ראוי שיתפתח מצב שאפשרות הגבייה הנמצאת בידי ההנהלה, תאפשר גבייה רגילה כבימים כתיקונם, מבלי שנעשה מאמץ גדול לתת תמורה ככל שהיכולת ניתנת לכך במצב הנוכחי, ומעקב שאכן צורת המיזם נושאת פרי והתלמידים אכן מתקדמים בלימודם. כמו"כ אחריות המוסד לעת הזו, שקושי התשלומים מעיק יותר מימים כתיקונם, לשקף מול ההורים, עד כמה שניתן מבחינתם, מהו גובה שכר הלימוד הנצרך לגבייה מול ההוצאות של המוסד בתקופה זו.

וכאן המקום לציין לשבח את המורים והמורות שאכן מתאמצים מאוד ללמד בהתאם לרמת היכולת של התלמידים, מתעניינים במצב ובהצלחת הלימוד אצל התלמידים, ומתעניינים בשלומם האישי. ואם בימים כתיקונם דרשו חז"ל את הפסוק "ככוכבים לעולם ועד" על מלמדים, ק"ו בתקופה זו, שכל העוסקים בחינוך בהתמסרות גדולה להצלחת התלמידים או התלמידות, והצלחת הבנתם את הגלמד, אין גבול למעלתם ולשכרם מן השמים.

הרב קירשנבויס: בדרך אגב, כאן המקום לציין פרט נוסף שחשוב מאוד לתת אליו את תשומת הלב בימים אלו:

הורים רבים מתלוננים על הלמידה מרחוק, שהיא אינה יעילה, היא גוזלת מההורים זמן רב בניסיון להכניס את הילדים במצב של למידה, לסייע להם בלימוד עצמו, בביצוע ההוראות של המורים, ועוד טענות רבות.

בהקשר זה, צריך לזכור מה שנאמר לעיל בנוגע ל"מכת מדינה": כאמור, הגדרה זו משמעה, שמול כולנו שותף במצב אליו נקלענו. זה לא מזל ואשמה של צד מסוים אלא של כל הצדדים.

כשם שבנוגע להפסדים השונים ההגדרה "מכת מדינה" ההלכתית מלמדת שעל שני הצדדים לשאת בנזק שנגרם לשדה, ובנידון דיון, כולם שותפים בהפסדים השונים: אלו שיצאו לחל"ל לא מקבלים את כל המשכורת שלהם, העצמאיים בכלל מצויים בהפסדים גדולים, המורים צריכים לשמור על ילדיהם ובמקביל גם לנהל למידה מרחוק לתלמידיהם, הילדים מפסידים את ההתפתחות הטבעית הרגילה והנורמאלית שלהם יחד עם חבריהם בכתי הספר, זה מפסיד יותר וזה מפסיד פחות, אבל כולנו שותפים;

כך גם בנוגע למאמץ להמשיך את שגרת החיים שלנו, של ילדינו ושל כלל עם ישראל - כולם צריכים לשאת בעול של מאמץ זה! מצד אחד המורים צריכים להשתדל ככל יכולתם לערוך שיעורים מתאימים בהתאם לאפשרויות הטכניות הקיימות בכל מקום לפי עניינו, ומצד שני, ההורים, החפצים בוודאי בטובתם הגשמית והרוחנית של ילדיהם - עליהם להבין שבמצב מסובך זה, חלק עיקרי מהאחריות הרובצת עליהם כהורים היא גם לוודא שילדיהם ממשיכים הלאה להתקדם בלימודיהם ומתפתחים בחינוכם היהודי, לתורה וליראת שמים. כללו של דבר: המצב החריג, דורש התאמה והחרגה מכולם, מכל הצדדים השותפים. כל אחד יתרום את חלקו, וביחד נזכה לתשועת ה'.

ההוצאות שנחסכות עבורו במצב הנוכחי מחמת אי-היכולת לספק את התמורה המלאה להורים-לתלמידים, ואת החלק היחסי הזה לקזז משכר הלימוד של התלמידים. זה כולל הוצאות תחזוקה, הסעות, ועוד שירותים נוספים שאינם ניתנים בימים אלו, כל מוסד לפי עניינו. והטוב ביותר הוא, שחישוב זה ייעשה בליווי של רב או אישיות תורנית-רוחנית שאינה נוגעת בדבר, שתוכל לקחת בחשבון הן את מצבו של המוסד והן את מצבם הכלכלי של ההורים, ואת התמורה החלקית שהם מקבלים בימים אלו, ולפי זה להחליט על קיזוז השכר. וראוי ונכון ביותר, שהדבר ייעשה ביוזמת המוסד ומתוך שקיפות כלפי ההורים.

ובאופן כללי, לכאורה יש לעשות חלוקה כללית בזה: מוסדות כאלו שעיקר התפקיד שלהם הוא לספק למידה לתלמידים באמצעות המורים, הרי שאם ההנהלה מנהלת למידה מרחוק, לכל הפחות ברוב הימים שהיו אמורים להיות ימי לימודים, בצורה סבירה ומאורגנת - הרי בדרך כלל רובו של השכר לימוד צריך להיות משולם.

אמנם, מוסדות כאלה שחלק מהותי מהתפקיד שלהם הוא לספק גם תנאי פנימייה והסעדה לתלמידים (מלבד העמדת מורים המספקים את גוף הלמידה לתלמידים), כגון ישיבות ואולפנות, שם יש מקום לקיזוז מהותי הרבה יותר משכר הלימוד.

אך אי-אפשר בשום אופן לקבוע כללים ברורים לכל מוסד ומוסד, כיון שכל אחד מהפרטים שנאמרו לעיל, ועוד אחרים, משתנים ממוסד אחד למשנהו.

הרב רבינוביץ: חשוב להבהיר יותר את הדברים. בנידון זה מה שרלוונטי לגבי חיוב תשלום ההורים הוא - העלות שיש למוסד בכדי להתקיים ולתת את שירותיו לפי יכולת המצב. לפי זה בסופו של דבר נקבע שכר הלימוד. ועל כן, כל תלמיד שממשיך לקבל את שירותי המוסד, הרי בסופו של דבר הוא משתמש במוסד בהסכמתו ובידיעתו, וזה העלות שהוא חייב בה.

אכן, אם יש תלמיד שמצהיר בבירור שאינו מעוניין להמשיך כעת בלימוד במוסד, אנו נכנסים לדיון אחר, ובהחלט יש לאפשר לו לעזוב את המוסד, כיוון שלטעמו הוא אינו מצליח להתקדם בלימוד באמצעות הלמידה מרחוק. במצב הנוכחי, תנאי העזיבה לכאורה יהיו שונים וקלים יותר מעזיבת מוסד באמצע שנה בימים כתיקונם. אבל כל עוד הוא מסכים ורוצה להשתמש בשירותי המוסד, עושה קורסים וכדומה, הרי שהוא בפועל מסכים להפעלת המוסד בתנאים העכשוויים ועליו לשלם את העלות.

יחד עם כל זאת, כאמור לעיל - אי אפשר לקבוע כללים אחידים וברורים לכל מוסד, כיוון שישנם משתנים רבים בין המוסדות ובמצב המתפתח. משרד האוצר, בדיוק כמו ההורים, מנסה להוריד את העלות מול המורים אך עדיין ללא הצלחה. הוא מנסה גם להוסיף פיצוי של למידה בחופש הגדול; וכל פרטים אלו, ועוד רבים אחרים, כמו גם כמה זמן ימשך מצב הלמידה מרחוק והיקף הצלחתו, משפיעים מאוד על הפסיקה בזה.

למידה מרחוק - אין היא צריכה להיראות?

מהי למידה מרחוק "בצורה סבירה ומאורגנת" לדעתכם, המצדיקה תשלום מלא של ההורים?

הרב הלפרין: צורה סבירה ומאורגנת צריכה לכלול לכל הפחות

מיכל וונשטיין | MIHALVOSTI@GMAIL.COM

על החובה הפנימית להתפתח

ישנם זמנים בהם צר לנו המרחב העצמי, זמנים בהם ההרגלים שלנו עושים לנו חיים קשים, זמן בו העצמאות שלנו מונעת מאיתנו להיות מסוגלים לעבוד בעבודות צוות,

זמן בו ההתמדה שלנו מגיעה לידי עקשנות שלא נותנת להתגמש, זמן בו הרגישות שלנו לא מצליחה לתת מקום לפרופורציה השכלית לתת לנו לעבור הלאה ועוד שכאלה, אלו הזמנים בהם התכונות שגידלו אותנו והפכו אותנו למי שאנחנו, לא נותנות לנו להמשיך ולהתפתח.

לבקוע

כמו אותו אפרוח שבמשך הרבה מאד זמן ניזון מהקליפה שהגנה עליו, ושבלעדיה לא יכול היה לשרוד ולהתפתח, ועכשיו עליו להעזי ולשבור אותה על מנת להמשיך ולגדול. ולא זו בלבד שעליו לשבור אותה בכדי לצאת מן המיצר, אלא שאם יישאר בה לא יוכל כלל להמשיך ולחיות. הוא חייב לצאת!! ומתי נכון לשבור אותה? הרי אם ישבור אותה האפרוח מוקדם מדי הוא יפגע... אלא שברגע שהיא מציקה לו ומתחילה להצר את צעדיו - הרי שאין לך קץ מגולה מזה.

רינה

כאשר רינה, שעד היום הייתה מתוכננת להפליא והדבר גידל אותה ונתן לה כרטיס כניסה לעבודות ומקומות שווים, פוגשת גם את הקושי שבתכנון מול אי-יכולתה לזרום עם בן זוג כי הוא 'משבש תכניות'... וכל דייט שלה נמעך עקב ניסיון לתכנת את האדם שמולה... היא מבינה שעליה להעז ולצאת מהתכונה האהובה שלה. ללמוד את החיים ממקום אחר, וזה לא פשוט.

כן, כך גם אנחנו, אם לא נשבור את אותה תכונה שבנתה אותנו והגנה עלינו, כאשר היא מתחילה לשרד אותות של מצרה ומציקה, אנו עלולים להגיע למצב של אפרוריות שכזו, הישרדות בחיי היומיום ותו לא. על מנת להעז ולצאת מהקליפה שלנו עלינו לזהות אותה, את התכונה, להבין מה היא נתנה לנו כל השנים ולאן היא הביאה אותנו, להודות לה בתוכנו ממש, ולומר לה כי כעת אנחנו רוצים ללמוד ולהיות גם אחרים.

מה שקנינו - שלנו

אל דאגה, כל מה שקנינו בזכות אותה תכונה שלנו - לא יעלם כאשר נלמד את סודות התכונה שכנגד.

אם, לדוגמה, מישהו היה שכלתני ברמה קיצונית, וזה נתן לו מקום מסוים בחברה והעמיד אותו במשרה מסוימת, וכעת מפריע לו הדבר בחיי המשפחה מול אשתו ומול ילדיו, העבודה על רגישות והיכולת להרגיש לא תגרע מהיכולות השכליות שלו.

אדם שכל ימיו היה עצמאי ורק כך ידע לעבוד, ועכשיו הוא צריך ללמוד לשנות את הדברים בשל שינויים בתוך עבודתו, לא יאבד תכונתו העצמאית באם יידע להיות לעיתים גם מקבל עצה וחבר צוות. יכולותיו רק יתפתחו.

ואסיים בעצה טובה לפועלים לשינוי: ניתן לומר לאנשים שליך כי התכונה הזו חדשה לך, ואתה רגיל בדרך כלל לעבוד אחרת, אך תשמח להסתגל וללמוד. כך לא תפחד לטעות בדרך, ותלמד הרבה יותר מהר. התפתחות מרחיבה עולמות ומאפשרת זרימה בריאה עם ההווה המשתנה תמיד. כך אנו גם שומרים על עצמנו גמישים ורעננים כל העת. בהצלחה.

רעיונות חסידיים על סדר הדף היומי

הרב אורי גנסון

לימוד תורה של גוף ונשמה

אמר רב כהנא כד הוינא בר י"ח שנין גמירנא לכולא ש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו.

שבת דף ס"ג עמוד א'

מה יותר חשוב הגוף או הנשמה?

כאשר מתבונן האדם בעולם שבו הוא חי, הוא יכול ללכת לאחד משני הקצוות: או שיתעלם ממצויאות נשמתו, ויחיה רק בהתאם למה שעניו רואת ומה שחושיו מורים, או מאידך להתעלם ממצויאות גופו ולהתמסר אך ורק לנשמה שבו.

אבל מסתבר ששני הקצוות אינם נכונים, מפני שהקדוש ברוך הוא ברא את האדם נשמה בגוף, כך שרק בשילוב שניהם הוא אכן יכול להגיע למיצוי תכליתו בעולם. מצד אחד הוא פועל בעולם ולא מתעלם ממנו, אך מצד שני הוא מחדיר בכל פרט את כוחה ונוכחותה של הנשמה.

הדברים הללו אינם אמורים רק ביחס לפעולותיו הפיזיות של האדם בעולם, אלא גם ביחס לאופן לימוד התורה שלו.

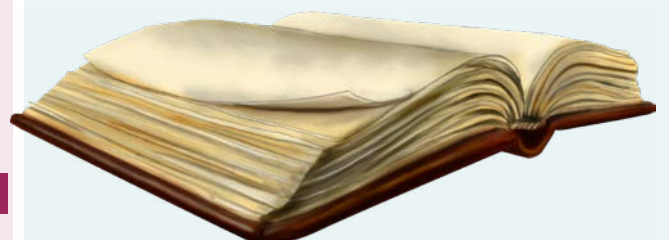
רבי מנחם נחום מצ'רנוביל בספרו מאור עיניים (אגרות הש"ס, שבת) מסביר על יסוד דברי הגמרא כאן, שהתורה מורכבת משני חלקים: "גופי תורה", שהם הכוונות הגלויות שבה, כפי שהן מובנות בפשט, ו"נשמתא דאורייתא", שהם הרמזים הטמונים בכל פרט שבה.

כאשר אדם לומד שלא לשמה, פירושו הדבר שהוא מזניח את אחד משני החלקים הללו, או את פשטי התורה - גופה של תורה, או את רמזיה - נשמתה.

יכול אדם מצד אחד לטעון, אין לי אלא מה שכתוב ותו לא, ואין מקום לייחס לכתוב עומק מעבר למה שגלוי, ומאידך יכול אדם גם ללכת לקיצוניות השנייה, ולהתעלם לגמרי ממה שכתוב כאשר הוא שם את הדגש רק על רמזים וסודות.

שני הכיוונים הללו חוטאים לאמיתתה של תורה, שכן לימוד מושלם, נכון ואמיתי, הוא רק כזה, שמשלב את שני החלקים הללו יחד, ורק באמצעות שניהם הוא יוצר את המארג השלם שנקרא "התורה הקדושה".

בשיתוף פורטל הדף היומי

פרשת אחרי - קדושים | אתיקת הקדושה

המוסר הנבואי מתבונן באיכות היחסים בחברה, בינינו לבין אלוקים ובינינו לבין זולתנו. הנה כמה משפטי יסוד המגדירים מוסר זה. ה' אומר על אברהם, "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (בראשית יח, ט). הושע מתנבא, "וארשתיד לי לעולם, וארשתיד לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים" (הושע ב, כא). וירמיהו - "אני ה' עשה חסד משפט וצדקה בארץ, כי באלה חפצתי נאם ה'" (ירמיהו ט, כג). אלו הן מילות המפתח של הנבואה: צדק, משפט, חסד, רחמים - לא אהבה.

כשהנביאים מדברים על אהבה, זוהי אהבתו של האל לישראל והאהבה שראוי כי נרחש אנו כלפיו. למעט שלושה מקרים חריגים, אין הם מדברים על האהבה בהקשר מוסרי, דהיינו בנוגע ליחסים בחברה. החריגים הם דברי עמוס "שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט" (עמוס ה, טו), הכרזתו המפורסמת של מיכה "הגיד לך, אדם, מה טוב ומה ה' דורש ממך: כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלקיך" (מיכה ו, ח), ודברי זכריה "והאמת והשלום אהבו" (זכריה ח, יט). אך בכל המקרים הללו האהבה מופנית לדברים מופשטים - הטוב, החסד, האמת והשלום; לא לאנשים.

הקול הנבואי עוסק בהתנהלותם של אנשים בחברה. האם הם נאמנים לאלוקים וזה לזה? האם הם פועלים בהגינות, בצדק, ומתוך דאגה לפגיעים בחברה? האם המנהיגים הפוליטיים והדתיים פועלים בהגינות? האם זו חברה מרוממת, חברה שהיחידים בה מרגישים שהיא מתייחסת אליהם כראוי ומטפחת את הטוב שבהם? חברה מוסרית תפרח; חברה לא מוסרית, או א-מוסרית, תיבול. זו ליבת התובנה הנבואית. הנביאים לא דרשו מהאנשים שיאהבו זה את זה. האהבה נמצאת מחוץ לשטח השיפוט שלהם. חברה צריכה צדק, לא אהבה.

קול החוכמה בתורה, נביאים ובעיקר בכתובים מחפש תכונות אחרות ותוצאות אחרות. אם אדם חי חיי סגולה, חיי מידות טובות, החיים בעיקרם יאירו לו פנים. דוגמה טובה לכך היא מזמור א' בתהילים. האדם ההוגה בתורה יהיה "כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח" (תהילים א, ג). זהו קול החוכמה. הנהג כראוי יבוא על שכרו. הוא ימצא אושר (זה עניינה של המילה "אשרי"). אנשים טובים אוהבים את ה', את המשפחה, את החברים ואת המידות הטובות. אולם ספרות החוכמה אינה מדברת על אהבת הרע והגר.

החזון המוסרי של הכוהן, המבדילו מן הנביא ומן החכם, טמון במילה "קדוש". האדם או הדבר הקדושים הם נבדלים, נפרדים, שונים. הכוהנים נבדלו משאר האומה. לא הייתה להם נחלה משלהם בארץ. הם לא חיו כעובדי אדמה. תחום הפעולה שלהם היה המשכן והמקדש. הם חיו במוקד השראת השכינה. הם היו המשמשים בקודש, ועל כן נדרשו להקפיד על טהרתם ולהזהר מטומאה מכל סוג. הם היו קדושים.

מבחינה זאת, הקדושה נתפסה כתכונה ייחודית של הכוהנים. אך במתן תורה נרמזנו כי הקדושה נוגעת לא רק לבני אהרן אלא לעם כולו: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו). בפרק שלנו, התורה חוזרת לכך לראשונה. "וידבר ה' אל משה

שתי מצוות האהבה הגדולות של התורה נמצאות בפרשת קדושים. הראשונה היא "ואהבת לרעך כמוך, אני ה'" (ויקרא יט, יח). רבי עקיבא רואה במצווה הזאת "כלל גדול בתורה". השנייה תובענית לא פחות: "כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם. ואהבת לו כמוך, כי גרים הייתם בארץ מצרים. אני ה' אלקיכם" (שם לד).

אלו הן מצוות יוצאות דופן. בתרבויות רבות נמצא גרסה זו או אחרת של כלל הזהב הקובע "נהג בזולת כפי שאתה רוצה שהוא ינהג בך", או, בניסוח השלילי (המכונה לפעמים כלל הכסף), בלשוננו של הלל, "מה ששנוא עליך לא תעשה לחברך. זו היא כל התורה כולה, ואיך פירושה הוא - זיל גמור" (שבת לא ע"א). אך אלה כללים של הדדיות, לא של אהבה. אנו נשמעים להם כדי לשמור, בסופו של דבר, על עצמנו. אלה הם כללי ההתנהלות הבסיסיים של חיי הקבוצה.

אהבה היא דבר אחר לגמרי, ותובעני שבעתיים. ועל כן מצוות אלו הן מהפכה בעולם המוסר. ישראל הקדומה היא הציוויליזציה הראשונה שהציבה את האהבה בלב המוסריות. כדברי הארי דנר בספרו 'החיים האתיים', "המוסר הוא האתיקה של האהבה. העיקרון הראשוני והבסיסי ביותר של המוסר מוכרז בתורה במפורש: 'ואהבת לרעך כמוך'". והוא מוסיף: "הכלל המקראי 'ואהבת לרעך כמוך' הוא צורה מיוחדת מאוד של אהבה, ייחודי לדת היהודית, השונה בתכלית מכל מה שאפשר למצוא מחוץ לה".

רבות נכתב על המצוות הללו ועל גדריהן. מי מוגדר כ"רעך"? ומיהו "הגר"? ואיך אפשר לאהוב מישהו כמו את עצמנו? כאן, רצוני לשאול שאלה אחרת. מדוע דווקא כאן, בפרשת קדושים, בתוך פרק המוקדש למושג הקדושה, מופיעות המצוות הללו?

בשום מקום אחר בתנ"ך איננו מצויים לאהוב את רענו. על אהבת הגר אנו מצויים רק במקום נוסף אחד (דברים י, יט; אומנם חז"ל מנו 36 פעמים שהתורה מצווה לאהוב את הגר, אך 34 מתוכן עניינין לא להונות את הגר, לא לפגוע בו ולא לשלול ממנו זכויות הניתנות לאחרים; אלו הן מצוות של צדק, לא של אהבה).

השאלה מתחדדת לנוכח השוני הניכר לעין בין מצוות אלו לבין רבות מהמצוות בפרק, כגון איסורי הכלאיים: איסור הכלאת בהמות, האיסור לזרוע כלאיים, ואיסור השעטנו בבגדים. דינים אלה הם חוקים: מצוות שאין להן טעם שכלי, לפחות לא כזה שאנו יכולים להבין. מה להם ולמצוות שתפקידן המוסרי מדבר בעד עצמו - אהבת הרע והגר? האם הפרק הנפתח במילים "קדושים תהיו" הוא רק לקט מצוות אקלקטי, שחוקים ומצוות מוסריות משמשים בו בערכוביה - או שמא יש נושא המאחד אותו?

כמעט כל שיטת מוסר שפותחה לאורך ההיסטוריה ניסתה לגזור את חיי המוסר מעיקרון יחיד, או נקודת מבט יחידה. היו שפנו אל התבונה, אחרים אל הרגש, ועוד אחרים אל התוצאה: פעל כך שייגרם מרב האושר למרב האנשים. המוסר היהודי שונה. הוא מורכב ומעורר יותר. יש בו לא נקודת מבט אחת, אלא שלוש. הנבואה מבינה את המוסר באופן אחד, לכהונה נקודת מבט אחת, ולחוכמה תפיסה משלה.

שִׁיחַת נֶפֶשׁ | נְעֻמָּה מְנוּסִי | SICHATNEFESH32@GMAIL.COM

דרך הסליחה

תפנית אותך. קוראים לה דרך הסליחה. "אין סיכוי. לעולם לא אסלח לבעלי, וגם לא לעצמי על האכזריות שיצאה ממני". "לאט לאט. בואי ניתן רגע מקום ליאכזרית שבתוכי. התבונני בה מקרוב ותארי לי מה היא מרגישה".

היא נשמה עמוקות וענתה: "היא? קשה לה מאד. היא חסרת אונים, הכל גדול עליה והיא לא יודעת איך להסתדר. היא זקוקה לעזרה אבל אין מי שישמע אותה. בטח שלא אני. אחרי התנהגות שכזו".

"אם לא תסכימי להושיט לה יד ברחמים, את ממשיכה את מעגל התוקפנות שאין ממנו מוצא בדרך הטבע. לא לסלוח זו גם אכזריות".

היא הסתכלה אליי בפליאה.

"אותה 'אכזרית' בתוכך אכן נפלה למקום נמוך", המשכתי את דבריי, "אך בלי שתעזרי לה לקום - היא לא תוכל לצאת מזה. את מכירה את דרשת הזוהר על הפסוק מירמיהו, 'נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל? באים התלמידים לרבי שמעון ושואלים אותו בחשש, האם באמת אין תקנה לתולת ישראל הנופלת? עונה להם רבי שמעון בדרשה מפתיעה: בתולת ישראל נפלה ולא תוסיף עוד לקום - לברכה. אך ה' בעצמו יבוא להקימה".

סוף סוף הגיע חיוך לפני. המשכתי את דבריי: "בתולת ישראל תקום רק ברחמי ה', וגם נפשך שלך תוכל לשוב למקומה הטוב אם תסכימי לראות אותה בעין טובה ולהושיט לה יד ברחמים. שימי לב: היא לא רעה, היא רעועה".

"את בעצם רוצה להגיד לי שגם בעלי הוא רק רעוע..."

"בדיוק כך. את חושבת שהוא באמת רוצה להתנהג כך? הוא נפל לקטנות מוחין. אני בטוחה שהוא מייחל ללב המבין למצוקתו שיעזור לו לחזור לעצמו".

היא שתקה כמה רגעים ואמרה: "אני מבינה שכדי לסלוח לו אני צריכה קודם כל ללמוד לסלוח לעצמי. טוב, זו כנראה משימת חיי..."

"מי יודע? אולי אדון הסליחות שם אותנו בבית כרגע כדי שנלמד להשלים עם עצמנו ועם היקרים לנו מכל".

"זאת אחת התקופות המאתגרות בחיי", כך התחילה השיחה בצהרי יום נוסף של סגר. "אני פוחדת שאם זה ימשך כך, זה יגמר בגירושין".

"ספרי לי מה קורה", ביקשתי בדאגה.

"אני לא סובלת מה שקורה אצלנו בבית... אחרי שישה שבועות בבית קטן וצפוף, הילדים מטריפים את בעלי והוא כועס עליהם ללא רחמים. אני בתגובה נכנסת למתח, ואת חוסר האונים שלי גם מוציאה על הילדים. בעלי הופך את הבית לבית משוגעים. את יודעת... אני לא מאמינה שעם הגבר הזה התחתנתי".

הקשבתי לדבריה והרהרתי בקול: "וואו. את מתארת מצב לא פשוט... וחוזך מהקושי האובייקטיבי בסיר הלחץ הביתי, נשמע שהראש שלך קודח במחשבות מלאות כעס ופירוד שרק מוסיפות סבל על סבלך". "איך אפשר לחשוב בצורה אחרת? אני לא יכולה לסלוח לו בשום אופן!"

"יקירת, אני רוצה להבין מה הנקודה ששוכרת אותך: היחס שלו לילדים, או ההתנהגות שהוא מציא ממך?"

"גם וגם", היא ענתה ללא היסוס. "האופן שבו הוא מדבר אל הילדים הוא אכזריות לשמה לדעתי. מה יכולים ילדים קטנים חסרי ישע לעשות עם צעקות וחוסר סבלנות משועשועה כזו?! והדבר שהכי כואב לי הוא, שגם אותי הוא הופך לאכזרית כזאת. אם גם אני נופלת לשם אני לא יכולה להסתכל על עצמי במראה!".

"אני שומעת את הכאב שלך", השבתי. "הגעתם למקום שמצער אותך מאד. נראה שאת סובלת, הילדים סובלים, בעלך סובל. וכל אחד בודד לסבלו. נכנסתם למעגל מאד כואב של כעס ותוקפנות, ועכשיו צריך לגלות איך יוצאים משם".

"כרגע אני לא רואה שום מוצא חוץ מהדרך לרבנות", ענתה בייאוש.

"מבעלך את אולי יכולה להתגרש, אך עם עצמך את נשאת לנצח... מה דעתך: אולי במקום להתרחק משניכם, ולהעצים את תחושת הפירוד והבדידות, תסכימי דווקא להיות בתנועה של התקרבות?"

"למה את מתכוונת?" שאלה בספקנות.

"אני רוצה להציע לך דרך אחרת שאולי

לאמר: דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם, 'קדשים תהיו, כי קדוש אני ה' אלקיכם'" (ויקרא יט, א-ב). מכאן שאתיקת הקדושה חלה לא רק על הכוהנים אלא על האומה כולה. עם ישראל מצטווה להיות נבדל ושונה ולעמוד ברף גבוה במיוחד.

מה פירוש הדבר מבחינה מעשית? על כך מורה פועל נוסף הרווח מאוד במקרא בהקשר לכוהנים: להבדיל. זה מה שכוהן עושה: הוא נדרש 'להבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור' (ויקרא י, י). וזה גם מה שה' עושה לעמו: 'והיייתם לי קדשים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי' (ויקרא כ, כו).

יש עוד מקום אחד בתורה שבו "להבדיל" הוא מילת מפתח - הלוא הוא סיפור הבריאה בבראשית א'. הפועל מופיע שם חמש פעמים. אלוקים מבדיל בין אור לחושך, בין יום לבין לילה, בין המים אשר מעל לרקייע למים שמתחתיו. בשלושת ימי הבריאה הראשונים אלוקים מסמן בעולם תחומים נבדלים - ובשלושת הימים הבאים הוא ממקם בכל תחום עצמים וצורות-חיים מתאימים. אלוקים מעצב סדר מתוך התוהו ובוהו. במעשה-הבריאה האחרון שלו הוא עושה אדם "בצלמו, בצלם אלקים" (בראשית א, כז). "חביב אדם", אומר רבי עקיבא, מפני "שנברא בצלם" אלוקים (משנה, אבות ג, יד).

בראשית א' מכוונן את מחשבת המוסר הכוהנית. להבדיל מן הנביא, הכוהן אינו מתבונן בחברה. ולהבדיל מדמות החכם, הוא אינו חותר לאושר. הוא מתבונן בבריאה כמלאכת כפיו של אלוקים. הוא יודע כי לכל דבר מקום ותחום המיועדים לו: הקודש והחול, המותר והאסור. משימתו היא לשמור על ההבדלים הללו ולהורותם לאחרים. הוא יודע שלצורות חיים שונות יש גומחות אקולוגיות שונות. משום כך כוללת אתיקת הקדושה גם חוקים המכבדים את הסביבה הטבעית ואת האבחנות וההבדלות הקיימות בה - כגון איסורי הכלאיים.

מעל לכול, אתיקת הקדושה מלמדת אותנו שכל אדם עשוי בצלם אלוקים וכדמותו. ה' ברא כל אחד מאיתנו באהבה. על כן, אם רצוננו ללכת בדרכיו של ה' - 'קדשים תהיו, כי קדוש אני ה' אלקיכם" - אנו צריכים לאהוב כמוהו את האנושות, ולא כהפשטה אלא בדמותם המוחשית של הרע ושל הגר. אתיקת הקדושה מבוססת על תפיסת הבריאה כמלאכת-אהבה אלוקית. תפיסה זו רואה את כל בני האדם - את עצמנו, את רענו ואת הגר - כעשויים בצלם אלוקים; ומן הטעם הזה היא דורשת מאיתנו לאהוב את הרע ואת הגר כמונו.

אני מאמין שבאתיקת הקדושה יש משהו ייחודי ועכשווי. היא מלמדת אותנו כי המוסר והאקולוגיה כרוכים יחדיו. שניהם נוגעים לבריאה: לעולם הטבע כמעשה ידי אלוקים, ולאדם כעשוי בצלם אלוקים. עולם הטבע והאנושות נבראו שניהם בידי אלוקים, ועלינו מוטל להגן על הראשון ולאהוב את האחרונה.

טַפָּה וְעוֹד טַפָּה

שֶׁל שֶׁמֶן וַיֵּין. הֵם לֹא רָצוּ לְקַחַת אֶת הַשְּׂאִירִית הַזֹּאת לְעֶצְמָם. הָיוּ לָהֶם חֲבִיּוֹת מִיְחָדוֹת, שֶׁלְתוֹכָן שָׁפְכוּ אֶת הַשְּׂאִירִיּוֹת הָאֵלֶּה.

יוֹם אֶחָד נִכְגְּשׁוּ הַשְּׂנִיִּים וְאָמְרוּ זֶה לְזֶה: "מָה נַעֲשֶׂה בְּכָל הַחֲבִיּוֹת הָאֵלֶּה?". אָמַר אֶחָד: "יֵשׁ לִי רַעִיוֹן! נִתְרַם אוֹתָן לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ".

וְכֵן יָצְאָה שִׁירָה שֶׁל עֲגָלוֹת עֲמוּסוֹת מֵהַחֲנוּת שֶׁל אֶלְעָזָר בֶּן־צְדוֹק, וְשִׁירָה שֶׁל עֲגָלוֹת עֲמוּסוֹת מֵהַחֲנוּת שֶׁל אַבְא־שָׂאוּל בֶּן־בְּטַנִּית. כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם הִבִּיא שְׁלוֹשׁ־מֵאוֹת חֲבִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱסָפוּ מֵהַשְּׂאִירִיּוֹת שֶׁבְּכָלִי הַמִּדִּיָּה!

אָמְרוּ לָהֶם הַגִּזְבָּרִים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: "אֵינְכֶם חֲיִבִּים לְנַהֵג כֵּן. הֲלוֹא הַקּוֹנִים יוֹדְעִים שֶׁנִּשְׁאָר בְּכָלִי הַמִּדִּיָּה מַעֲט מֵהַיַּיִן וּמֵהַשֶּׁמֶן, וְהֵם מוֹתְרִים עַל הַשְּׂאִירִיּוֹת הָאֵלֶּה".

אָבֵל שְׁנֵי הַמּוֹכְרִים הַיִּשְׂרָאֵלִים אָמְרוּ: "גַּם אִם הַקּוֹנִים מוֹתְרִים, אֵינְנוּ רוֹצִים לְקַחַת מֶה שְׂאִינוּ שִׁיָּךְ לָנוּ".

הַתֵּיַעֲצוּ הַגִּזְבָּרִים וְהַחֲלִיטוּ: "אִם כֵּן, נִמְכַר אֶת חֲבִיּוֹת הַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן וּבְכַסְףּ נַעֲשֶׂה דְבָרִים לְטוֹבַת עוֹלֵי הָרֶגֶל, וְכֵן הַצְּבֹר כָּלוּ יִהְיֶה מֵהַתְּרוּמָה שְׁלַכְּם".

(על־פי תלמוד ירושלמי, מסכת ביצה, פרק ג, הלכה ח. תוספתא, מסכת ביצה, פרק ג, סימן ו)

"חֲנִינָא! נִגְמַר לִי הַשֶּׁמֶן. קַח בְּבִקְשָׁה אֶת הַכֶּד, לֶךְ לְחֲנוּת שֶׁל אֶלְעָזָר בֶּן־צְדוֹק וְהִבֵּא לִי לֵג שֶׁמֶן", בִּקְשָׁה אָמַר.

"בְּשִׂמְחָה!", הִשִּׁיב חֲנִינָא, לְקַח אֶת הַכֶּד וַיֵּצֵא לְחֲנוּת. כַּעֲבֹר כַּמָּה דְּקוֹת חָזַר וְכַד הַשֶּׁמֶן בְּיָדוֹ.

"הִבְאֵתִי לֶךְ, אָמַר חֲנִינָא, וְהוֹשִׁיט לָאִמּוֹ אֶת הַכֶּד. "אָבֵל רְאִיתִי דְּבַר מוֹזֵר. אַחֲרַי שֶׁהִמּוֹכַר מִזֵּג אֶת הַשֶּׁמֶן לְכַד, הוּא תִּלָּה אֶת כָּלִי הַמִּדִּיָּה מֵעַל הַכֶּד, כְּדֵי שִׁיִּטְפֹּטף לְתוֹכוֹ".

חִיָּה אָמַר: "אֶלְעָזָר, מוֹכַר הַשֶּׁמֶן, הוּא אָדָם יִשְׂרָאֵלִי מְאֹד. הוּא לֹא רוֹצֵה לְקַחַת אֶפְסָלוֹ טַפָּה אַחַת מִמָּה שֶׁשִּׁיָּךְ לָנוּ. לְכֵן הוּא תוֹלֵה אֶת כָּלִי הַמִּדִּיָּה מֵעַל הַכֶּד שְׁלָנוּ, כְּדֵי שֶׁכָּל הַשֶּׁמֶן יִמָּזַג לְתוֹךְ הַכֶּד".

בִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ שְׁנֵי בַעֲלֵי חֲנוּיּוֹת, שֶׁנּוֹדְעוּ בִּישְׂרָאֵל. הָאֶחָד הָיָה אֶלְעָזָר בֶּן־צְדוֹק, שֶׁהִיָּתָה לוֹ חֲנוּת לְמִמְכַר שֶׁמֶן. הַשְּׁנִי הָיָה אַבְא־שָׂאוּל בֶּן־בְּטַנִּית, שֶׁהִיָּתָה לוֹ חֲנוּת לְמִמְכַר יַיִן.

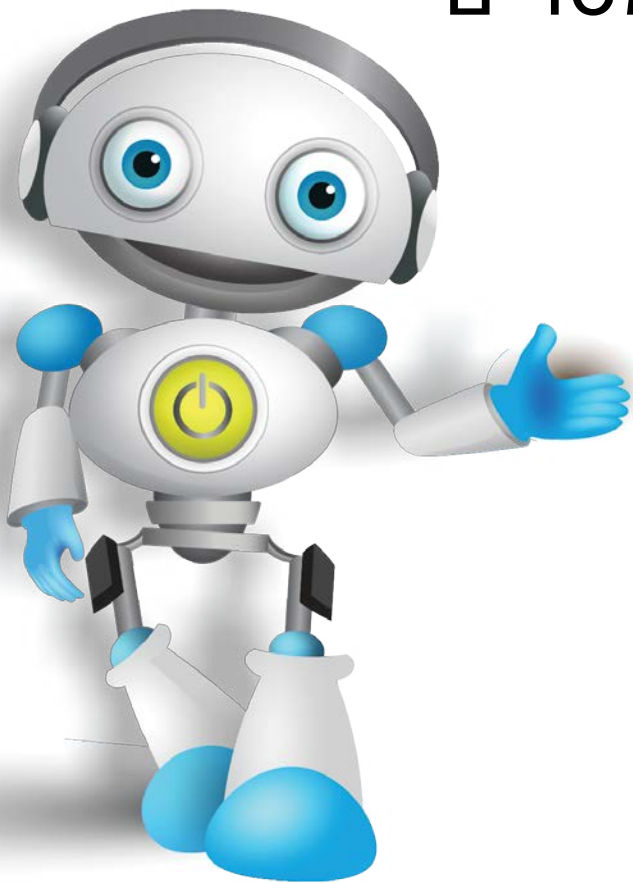
שְׁנֵיהֶם הָיוּ מְקַפִּידִים לְתוֹלוֹת אֶת כָּלִי הַמִּדִּיָּה שְׁלָהֶם מֵעַל הַכָּלִים שֶׁל הַקּוֹנִים, כְּדֵי שֶׁכָּל הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן, עַד הַטַּפָּה הָאֲחֵרוֹנָה, יִמָּזְגוּ לְתוֹכָם.

אָבֵל אַחֲר־כֵּן, כִּשְׁהָיוּ מַעֲמִידִים אֶת כָּלִי הַמִּדִּיָּה שְׁלָהֶם, הָיוּ מוֹצְאִים שְׁעָדָיוֹן נִשְׂאָרוֹ בְּתוֹכָם כַּמָּה טַפּוֹת

בעל עסק? עמותה?
הצטרף למי שכבר בחר!

המערכת המתקדמת בישראל! להפצת מסרים

הודעות SMS ●

דיוור אלקטרוני ●

הודעות קוליות IVR ●

דפי נחיתה ●

whatsapp automation ●

צ'אט בוטים ●

אוטומאציות מתקדמות ●

072-330-6060

www.meserGO.co.il לפתיחת חשבון ללא התחייבות

לקבלת העלון לפני כולם

כנסו לכתובת או סרקו את הQR ותכנסו לרשימת התפוצה שלנו

m-g.us/karov

העלון נשלח בל"נ במייל בכל יום חמישי

